

REHBERLİK NEDİR? REHBERLİK HİZMETİYLE ÖĞRENCİYE KAZANDIRILMAK İSTENEN NELERDİR?

Rehberlik; bireyi tanımak, onu kendisine tanıtmak, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, ilgi ve yeteneklerini geliştirmesi, çevresine sağlıklı ve dengeli bir uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için, ilgili kişilerce yürütülen hizmetlerdir.

Bu Hizmetler Yürütülürken Şu Hususlara Dikkat Etmek Gerekir;

- Rehberlik; bireye doğrudan yapılan tek yönlü bir yardım değildir.
- Bireyin yapamadıklarını onun yerine yapmak değildir.
- Bireyin sadece bir yönüyle ilgilenmek değildir.
- Disiplin, yargılama ve ceza verme işi değildir.
- Sadece bilgi aktarma işi değildir.

Okullarımızda Yürütülen Rehberlik Hizmetlerinin Amaçları;

- Öğrencinin kendisini fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönleriyle tanımasına,
- Gelişimine yardımcı olacak fırsatları, okul içi ve dışı eğitim olanaklarını, meslekleri, toplumun beklentilerini tanımasına,
- Temel eğitimden başlayarak ilgi ve yeteneklerine uygun bir üst programı tanıyıp seçmesine,
- Problem çözme gücünü geliştirmesine, doğru kararlar verebilmesine,
- Ruhsal yönden sağlıklı ve topluma yararlı, kendini gerçekleştirmiş bir kişi olarak yetişmesine yardımcı olmaktır.

Kendini gerçekleştirmekte olan birey; kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi, kim olabileceği hakkında da daha tutarlı bir kişiliğe sahiptir. Hem kendisi, hem de başkaları hakkında iyi düşüncelere sahiptir. Kendine saygı duyar ve kendini olduğu gibi kabul eder. Duygu ve düşüncelerini uygun bir şekilde dile getirir. Değişmeye ve yeni yaşantılara açıktır.

Kendini gerçekleştirme yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu nedenle hayatın her döneminde, ilgi ve yetenek yönünden en üst seviyeye ulaşmak için çaba gösterilmelidir.

Rehberlik hizmetleri ile öğrencileri yakından tanımak amaçlanmaktadır. Öğrencileri yakından tanımanın üç bakımdan önemi vardır;

- **Size Kazandırılacak Bilgi ve Beceri Yönünden:**

Her birey farklıdır ve değişik özelliklere sahiptir. Sınıfın hepsini aynı özellikleri taşıyan öğrenciler olarak düşünürsek, eğitimin amacı açısından istediğimiz hedeflere ulaşamayız. Her öğrencinin yaş, cinsiyet, boy, kilo, sağlık, anlama, zeka gelişimi gibi birbirine benzemeyen farklı özellikleri vardır. Bu farklılıkları ve sınıfın ortak özelliklerini yeterince tanıyıp-inceleyebilirsek her öğrencinin eğitim ortamından yeterince faydalanmasını sağlayabiliriz.

- **Duygusal, Zihinsel, Bedensel ve Sosyal Yönden:**

Eğitimde, sadece bilgi ve becerilerin gelişmesi ile yetinirsek, bir bütün olarak öğrencilerin gelişimini sağlayamayız.

- Duygusal özelliklerinizi, heyecanlarınızın nedenlerini, şiddetini, süresini, öfkenizi, vurdumduymazlığınızı,
- Grup içi ve grup dışı ilişkilerinizi, sosyal uyum özelliklerinizi,
- Düşünme, anımsama, anlama, yorumlama, algılama, yargılama gibi özelliklerinizi, varsa bunlarla ilgili sorunlarınızı,
- Bedensel gelişiminizi, sağlığınıza, kişisel özelliklerinizi bilip-tanımamız, vereceğimiz eğitim etkinliklerinden daha iyi yararlanmanızı sağlayacaktır.

- **Toplumsal Yönden:**

Yetenekleri, çeşitli özellikleri ve gereksinimleri uygun biçimde gelişemeyen birey, okulu bitirdikten sonra kişisel ve toplumsal görevlerini yeterince yerine getiremeyecektir. Yaptığı etkinliklerde eksiklik, yetersizlik duyacak, başarılı ve mutlu bir birey olamayacaktır.

Eğitim çalışmalarımızın başarısız olması ve öğrencilerde değişikliğe yol açmamasının temel nedeni, öğrencileri yeterince tanımamamızdır. Öğrencileri tam olarak tanıyabilmek için, onların çevrelerini de iyi bir şekilde tanımak gerekmektedir. Bütün bunlardan dolayı; öğrencileri en iyi şekilde tanımak için çeşitli test ve anketler uygulanmaktadır. Burada size düşen görev ise yapılan uygulamalarda öğretmenlerinize yardımcı olmak, doğru ve samimi bir şekilde test ve anketleri cevaplamaktır. Vereceğiniz cevaplar sizleri daha iyi tanımamıza yardımcı olacaktır.

OKUL REHBERLİK SERVİSİNİN GÖREVLERİ

1. Rehberlik programının uygulanışında sınıf rehber öğretmenlerine yardım etmek
2. Okula yeni gelen öğrencilere, sınıf rehber öğretmeni ile işbirliği yaparak, okulu ve yakın çevreyi tanıtan çalışmalar yapmak
3. Okulun öğretim programı, uygulanan mevzuat ve bunlarla yapılan değişiklikleri rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, disiplin kurulları ve ihtiyaç duyulan diğer konular hakkında açıklayıcı bilgiler hazırlar ve öğrencilere duyurulmasını sağlamak
4. Eğitici çalışmaları programlamada ilgili ve sorumlu öğretmenlere yardım etmek, bu çalışmalara katılan öğrencilerin uyum ve gelişim durumlarını takip etmek, görülün aksaklıkların çözümüne çalışır.
5. Sınıf rehber öğretmenleriyle görüşerek, problemleri ve rehberliğe muhtaç öğrencileri takip etmek, görülen aksaklıkların çözümüne çalışmak
6. Sınıf rehber öğretmenleriyle görüşerek, problemleri ve rehberliğe muhtaç öğrencileri tespit etmek, şahsi ve ailevi problemlerinin çözümü için gerekli çalışmaları yapmak

7. Öğrencilerin gidebileceği üst okullar, çalışabileceği, iş ve meslekler hakkında bilgi toplamak ve bu bilgileri öğrencilere duyurmak.
8. Okulda iş ve meslekleri tanıtıcı programlar hazırlamak, ilgili okullara ve iş yerlerine öğrencilerle birlikte geziler düzenlemek
9. Öğrencilerin genel ve özel yetenekleri ile ilgili, kişilik özellikleri ve bilgi seviyeleri hakkında bilgi toplamak amacı ile test, envanter ve anket gibi psikolojik ölçme araçları uygulamak, sonuçlarını toplu dosyalara işlemek, özel ve şahsi bilgileri gizli tutmak
10. Üstün zekalı ve üstün özel yetenekli öğrencilerle, özel ihtiyaçları olan öğrencileri tespit etmek ve bunları koordinatör rehber öğretmenlere bildirmek
11. Öğretim programları, okul ve meslek seçimi, başarısızlık, öğrenme güçlükleri, şahsi ve sosyal uyum problemleri vb. konularda öğrencilere psikolojik danışmanlık yapmak, danışmanlık yaptığı öğrencilerin uyum ve gelişim durumlarını takip etmek ve sonuçlarını değerlendirmek
12. Öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışmaya olan ihtiyaçları, problemleri ile başarılarını etkileyen faktörler hakkında inceleme ve araştırma yapmak, sonuçları hakkında öğretmenlere ve okul yöneticilerine tekliflerde bulunmak
13. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili gerekli kayıtları tutmak, ilgili yazılara cevaplar hazırlamak ve istenen raporları düzenlemek
14. Çocukların genel olarak yetenek, ilgi, başarı ve gelişim durumları ve diğer konular hakkında velilere açıklamada bulunmak
15. Rehberlik hizmetlerinde kullanılacak test, envanter, anket, toplu dosya gibi araçları hazırlamada ve geliştirme çalışmalarına katılmak
16. Okul-aile birliği toplantılarına katılmak ve bu toplantılarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri hakkında açıklayıcı bilgiler vermek
17. Çevrede hizmet veren kuruluşların ve başka okulların çalışmalarını takip etmek ve bunlarla işbirliği yapmak
18. Okulu bitiren öğrencilerin durumlarını incelemek ve sonuçlarını analiz ederek ilgililerin bilgisine sunmak
19. Disiplin kurulu toplantılarına iştiraki mahiyette katılmak, olayların yorumunda ve ceza tertibinde fikrini söylemek
20. Yıllık plana uygun olarak her gün yapacakları işleri planlamak ve okul müdürünün onayına sunmak

21. Öğretim yılı sonunda uygulanan rehberlik faaliyetlerini, meydana gelebilecek, aksaklıkları gelecek öğretim yılında rehberlik faaliyetleri için gerekli ihtiyaçları ve bu konu ile ilgili tekliflerini belirten bir rapor hazırlayarak koordinatör rehber öğretmene vermek

Görevleri arasındadır.

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİKTE YANLIŞ ANLAYIŞLAR

Psikolojik danışma ve rehberlikte yaygın olan yanlış anlayışlardan önemli görülen bazılarını şu noktalarda toplamak mümkündür:

1. Psikolojik danışma ve rehberlik yardımı bireye tek yönlü ve doğrudan doğruya yapılan bir yardım değildir. Bu yardım ancak karşılıklı bir etkileşim sonucu gerçekleşebilir.
2. Psikolojik danışma ve rehberliğin temelinde bireye acımak, onu kayırmak, her sıkıntıya düştüğünde bireye kanat germek gibi bir anlayış yoktur. Rehberlik anlayışında birey güçlü ve değerli bir varlıktır. Psikolojik danışma ve rehberlik yardımının amacı bireyin sahip olduğu gücü kullanmasını ve daha da geliştirilmesini sağlamaktır.
3. Psikolojik danışma ve rehberlik bireyin sadece duygusal yanı ile ilgilenmez. Bir bütün olarak bireyin tüm gelişimi ile ilgilenir.
4. Psikolojik danışma ve rehberlikte kullanılan tüm yöntemler ve teknikler amaç değil araçtır. Bunlardan çıkan sonuçlar toplanarak sistematik bir biçimde sınıflandırılmalıdır. Bu nedenle uygulanan tekniklerden çıkan sonuçlar rehberlik servisine ulaştırılmalıdır.
5. Psikolojik danışma ve rehberlik bu yardımı alan birey bakımından bir öğrenme konusu ya da ders değildir.
6. Rehberlik bir disiplin görevi değildir, rehberlik yargılamaz, ceza vermez. Bu yardım ile öğrencinin davranışlarının değişebileceği ve böylece öğrencilerin çevresine daha sağlıklı ve dengeli bir uyum sağlayabilecekleri açısından rehberlik ile okul disiplini arasında dolaylı bir bağlantı kurulabilir. Ancak, disiplin anlayışı ile rehberlik anlayışının bağdaşmaması okullarda disiplin işlemlerinin gereksiz olduğu anlamında alınmalıdır.
7. Psikolojik danışma ve rehberlik her türlü problemi hemen çözebilecek sihirli bir güce sahip değildir. Psikolojik danışma ve rehberlik yardımı alan bireyin bu yardımı almaya hazır ve istekli oluşu önemlidir. Birey değişmeye ve yeni yaşantılara açık olduğu sürece psikolojik danışma ve rehberliği artar. Öte yandan bireyin içinde bulunduğu ortam ve koşullarda yardımın etkililiğini etkiler. Okullarda tüm öğrenciler için sürdürülen psikolojik danışma ve rehberlik yardımının etkililiği, yine, okulun ortam ve olanakları ile yakından ilgilidir.

REHBERLİĞİN AMACI

“**Rehberliğin amacını;** bireyin, kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir” şeklinde tanımlayabiliriz. Bundan yola çıkarak rehberliğin amacı ile ilgili şu maddeler sıralanabilir :

1. Kendini tanıması,
2. Çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi,
3. Gizil güçlerini geliştirmesi,
4. Çevresine uyum sağlaması.

Belirtilen bu amaçların ilk ikisi, bireyin çevresi ve kendisi hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi edinmesi gereğini vurgulamaktadır. Kendini tanıması ile, beden ve zihin yetenekleri, hoşlandığı ve hoşlanmadığı faaliyetleri, psikolojik ihtiyaçlarını, hayattan neler beklediğini, tutum ve değerlerini tanıması kastedilmektedir. Kişinin kendini tanımasına yardımcı olmak rehberliğin birinci işlevidir. Bireye toplumda açık gelişme olanakları ve uyması gereken kurallar hakkında bilgi verme rehberliğin diğer işlevidir.

Bilgi Verme : Öğrenciyi; yetenek ve ilgilerine uygun okullar, programlar ve meslekler hakkında aydınlatma, ona görgü ve disiplin kuralları hakkında bilgi verme gibi faaliyetleri kapsar.

Yardım : Yardım kavramı ile kastedilen; tavsiye vermek, akıl öğretmek, bireyi doğru olduğu var sayılan bir hareket tarzını benimsemeye ve uygulamaya zorlamak olmayıp, ona çeşitli seçenekleri tanıtmak ve en uygun olanı seçmesi için gerekli değerlendirmeyi yapabilecek hale gelmesine çalışmaktır.

Yol Gösterme : Yol gösterme değil, yollar göstermedir. Çeşitli yolların avantajlı ve dezavantajlı yönleri tartışıp kendisine uygun olanı seçebilmede bireye yardımcı olmaktır.

Bu açıklamalardan yola çıkarak rehberliğin amacı olarak belirtilen “ Kendini gerçekleştirme” nin tanımını yapabiliriz.

Kendini Gerçekleştirme : Bireyin, kendini anlaması, problemlerini çözebilmesi, kendine uygun seçimler yaparak gerçekçi kararlar alabilmesi, kendi kapasitelerini en uygun bir düzeyde geliştirebilmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapabilmesi, v.b. psikolojik danışma ve rehberlik yardımının esasını oluşturan ve bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini geliştiren belirgin sonuçlarındandır.

Kendini Gerçekleştirmekte Olan Bireyin Özellikleri :

Kendini gerçekleştirmekte olan birey daha yeterli bir kişiliğe sahiptir; daha verimlidir. Kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi kim olabileceği hakkında da tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey hem kendisi hem de

başkaları hakkında iyi düşüncelere sahiptir; insan değerlerine saygı duyar, onları benimser ve geliştirir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey zamanının iyi kullanır; geçmişten çok geleceğe dönüktür; yaratıcıdır. Kendine saygı duyar ve kendini olduğu gibi kabul eder; duygularını açığa vurmaktan kaçınmaz. Kendini gerçekleştirmekte olan birey değişmeye ve yeni yaşantılara açıktır. Kendini değiştirmekte olan bu gerçek dünyanın yine değiştirmekte olan bir parçası gibi görür. Kendini gerçekleştirme, birey için, kuşkusuz yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Her bireyin belli bir dönemde belirli bir gerçekleştirmeye düzeyi vardır. Bu gerçekleştirmeye düzeyinin zaman içinde olumlu yönde gelişmesi beklenir. İşte, psikolojik danışma ve rehberlik yardımının amacı da yukarıda sıralanan özellikler bakımından bireyin bu gerçekleştirmeye düzeyini geliştirmek ve en uygun seviyeye gelmesini sağlamaktır.

OKULLARDA REHBERLİK HİZMETLERİ

Bireyde meydana gelen davranış değişikliklerinin bir kısmı rastlantısal ve kendiliğinden, bir kısmı ise yetişkinler tarafından planlı ve kasıtlı olarak gerçekleştirilir. Bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecine "eğitim" adı verilmektedir. Amacı bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine yardım etme olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin esası da bireylerin davranışlarını değiştirmeye yöneliktir.

Rehberlik: kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerinin geliştirilmesi, çevresine sağlıklı ve dengeli uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirebilmesi için bireye yapılan yardımdır.

Eğitim alanında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin en önemli işlevi öğretimi kolaylaştırıcı şartları sağlamak ve öğrencilerin öğretimden yararı sağlayabilmeleri için gerekli ortamı hazırlamada öğretmenlere yardımcı olmaktır.

Fiziksel ve toplumsal yaşamla ilgili olgulardan kaynaklanan sorunların ve bunlara bulunmuş çözüm yollarının tanıtılması ve karşılaşılabilecek yeni sorunlara çözüm bulabilme becerilerinin geliştirilmesi okullarda çeşitli ders konularının amacını oluştururken; bir kimsenin kendi hayatında karşılaştığı kişisel sorunlar hiçbir dersin konusu olmayıp rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin işidir.

OKULLARDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİNİN FAALİYET ALANLARI

1- Ağıştırma ve oryantasyon hizmetleri: Okula yeni başlayan öğrencilere okulun, okul imkanlarının, yakın çevrenin, okulda uygulanan eğitim programının, okulun eğitsel, sosyal ve kültürel etkinliklerinin ve okulda uygulanan kuralların tanıtılması.

2- Bireyi tanıma hizmetleri: öğrencilerin kişisel özelliklerinin, ilgi ve ihtiyaçlarının, problemlerinin tespit edilmesi; bu amaçla çeşitli tanıma tekniklerinin kullanılması ve elde edilen bilgilerin toplu dosyalara işlenmesi.

3- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri: öğrencilerin kişisel, eğitsel ve mesleki tüm problemleri üzerinde daha çok bilinçlenerek kendilerine uygun çözüm yolları bulabilmelerine yardım edilmesi.

4- Bilgi toplama ve yayma hizmetleri: Öğrencilere okul içi programlar, sosyal, kültürel ve eğitsel çalışmalar, üst okullar, iş ve meslekler hakkında gerekli bilgilerin toplanıp verilmesi.

5- Yerleştirme hizmetleri: öğrencilerin kendi ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli okul içi programlar, üst okullar, iş ve mesleklere yönlendirilmesi ve yerleştirilmesi.

6- İzleme hizmetleri: çeşitli okul içi programlar, eğitsel kol ve sosyal etkinliklere, başka okullara, okulu bitirerek sürekli iş ve mesleklere yerleştirilen; rehberlik ve psikolojik danışma yardımı alan öğrencilerin durumlarının izlenmesi.

7- Müşavirlik hizmetleri: öğrenci ile ilgili bütün personelin yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmalarının, çalışmalarda bu anlayışın esas alınması ve okulun imkanlarının bu anlayışa uygun olarak kullanılması.

8- Araştırma ve değerlendirme hizmetleri: rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkililiği açısından bu hizmetlerden yararlanacak bireylerin ihtiyaç ve gelişim durumları ve eğitim ve öğretim hizmetlerini ilgilendiren konularda araştırma yapılması.

9- Çevre ve veli ile ilişkiler: velilerin eğitim-öğretim ve rehberlik hizmetlerine katılımlarının yardımlarının sağlanması; çevrede rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren kurum, kuruluş ve rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile gerekli işbirliğinin yapılması.

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA SERVİSLERİ

Eğitim-öğretim kurumlarında; rehber öğretmeni bulunup veya bulunmadığına bakılmaksızın öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini götürmek üzere rehberlik ve psikolojik danışma servisleri kurulur. Rehber öğretmenin bulunmadığı durumlarda servisin faaliyetleri okul müdürünün koordinesinde rehberlik hizmetlerinden sorumlu müdür yardımcısı tarafından yürütülür. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sınıflar düzeyinde yürütülebilmesi için her öğretim yılı başında senebaşı öğretmenler kurulu toplantısında sınıf öğretmenleri seçilir. Sınıf öğretmenlerinin seçiminde aşağıdaki hususlara dikkat edilir.

a) Sınıf öğretmenlerinin tayin, hastalık, uzun süreli rapor gibi zorunlu durumlar dışında görevlerinin değişmemesine ve mümkün olduğunca sınıf öğretmenliğini sorumlu oldukları öğrencilerin mezuniyetlerine kadar sürdürmeleri.

b) Sınıf öğretmenlerine mümkün olduğunca idari görevler verilmemesi.

c) Bir sınıf için birden fazla öğretmenin bulunduğu durumlarda gönüllülük ilkesi doğrultusunda hizmete yatkın olan ve girdiği ders saati sayısı az olan öğretmenin görevlendirilmesi.